

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა №53

05.11.2021

საერთო მონაცემები:

დაგეგმილი საქმიანობის დასახელება: სახიფათო ნარჩენების (დარიშხანშემცველი ნარჩენების) განთავსების საცავების მოწყობა და ექსპლუატაცია;

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ლენტეხის მუნიციპალიტეტი;

საქმიანობის განმახორციელებელი: ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერია;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 18.08.2021;

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „გამა კონსალტინგო“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის მიერ წარმოდგენილია სახიფათო ნარჩენების (დარიშხანშემცველი ნარჩენების) განთავსების საცავების მოწყობისა და ექსპლუატაციის სკოპინგის ანგარიში.

ცანას დარიშხანის სამთო-ქიმიური კომბინატი ამუშავდა 1938 წელს. დარიშხანშემცველი მადნის მოპოვება-გადამუშავება ლენტეხის მუნიციპალიტეტში მიმდინარეობდა 3 ლოკაციაზე (ცანა 1, ცანა 2 და ცანა 3). დარიშხანის მოპოვება-გადამუშავების წარმოება შეწყდა 1991 წლიდან. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, სამივე ტერიტორია უკიდურესად დაბინძურებულია სახიფათო, დარიშხანშემცველი მაღალტოქსიკური ნარჩენებით. ნარჩენები მიმოფანტულია ტერიტორიაზე, ასევე მის მიმდებარედ და მუდმივად აბინძურებს გარემოს.

მოცემული გარემოებიდან გამომდინარე, პრობლემის გადასაჭრელად ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიამ მიიღო გადაწყვეტილება - დარიშხანის ნარჩენებისა და დაბინძურებული მასალებისაგან ტერიტორიის გაწმენდის და დარიშხანშემცველი სახიფათო ნარჩენებისთვის 2 საცავის მოწყობის შესახებ. პროექტის ფარგლებში ერთი საცავი მოეწყობა ცანა 3-ის ტერიტორიაზე, ხოლო მეორე ცანა 1-ის ტერიტორიაზე. არსებული ნარჩენები ცანა 3-ის ტერიტორიიდან განთავსდება ამავე (ცანა 3-ის) ტერიტორიაზე მოსაწყობ საცავში, ხოლო ცანა 1 და 2-ის ტერიტორიიდან სახიფათო ნარჩენები განთავსებული იქნება ცანა 1-ის ტერიტორიაზე დაგეგმილ საცავში.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციითა და Shp ფაილებით დგინდება, რომ საპროექტო ლოკაციები მდებარეობს ლენტეხის მუნიციპალიტეტში, სოფ. ბენიერისა და სოფ. ყორულდაშის მიმდებარე ტერიტორიაზე. კერძოდ, ცანა 1 განთავსებულია სოფ. ბენიერთან, მდ. ცხენისწყლის მარჯვენა სანაპიროზე, ქუთაისი-წყალტუბო-ცაგერი-ლენტეხი-ლასდილის საავტომობილო გზის მიმდებარედ, ხე-მცენარეებისგან თავისუფალ ტერიტორიაზე (GPS: X-345401, Y-4741408). ცანა 1-ზე მოსაწყობი საცავის საპროექტო ნაკვეთს და მდ. ცხენისწყალს მიჯნავს ლენტეხი-მესტიის დამაკავშირებელი გზა. ელექტრონული გადამოწმების მიხედვით ცანა 1-ის საპროექტო ტერიტორიის საზღვრიდან მანძილი უახლოეს სახლამდე დაახლოებით 350 მეტრს შეადგენს, ხოლო პირდაპირი მანძილი უახლოესი ზედაპირული წყლის ობიექტამდე შეადგენს დაახლოებით - 50-60 მეტრს. ცანა 2 მდებარეობს ცანა 1-დან ჩრდილოეთით, დაახლოებით 600 მ-ში, ასევე მდ. ცხენისწყლის მარჯვენა სანაპიროზე (GPS: X-345921, Y-4741885). ცანა 2-ის ნაკვეთი

დაფარულია ხე-მცენარეებით, დარიშხანშემცველი ნარჩენების ნაწილი წარმოდგენილია მიწის ზედაპირზე, მათ შორის გვხვდება დარიშხანშემცველი კასრები. ცანა 3 განთავსებულია სოფ. ყორულდაშის მიმდებარედ, მდ. კორილდაშის მარჯვენა სანაპიროზე (GPS: X-348570, Y-4753427). ცანა 3-ზე მოსაწყობი საცავის საპროექტო ტერიტორიიდან უახლოესი საცხოვრებელი ზონა გვხვდება სამხრეთით, დაახლოებით 3.9 კმ-ში (სოფ. ცანა). საპროექტო ტერიტორიის საზღვრიდან მდ. კორილდაშამდე მანძილი დაახლოებით 45 მ-ს შეადგენს. ნაკვეთზე წარმოდგენილია ერთეული ხე-მცენარეები. ნაკვეთზე არსებული დარიშხანის გადამამუშავებელი საამქრო სრულად ამორტიზებულია, ტერიტორიაზე მიმოფანტულია დარიშხანშემცველი ნარჩენები. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ნარჩენების შემცველი გრუნტის ნაწილი გადარეცხილია და მოშიშვლებულია მდინარის ზემოქმედებით.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია დარიშხანშემცველი ნარჩენების საცავებისთვის ტერიტორიის შერჩევისა და არაქმედების ალტერნატივების ანალიზი. დაგეგმილი საქმიანობის არაქმედების ალტერნატივა უარყოფილია პროექტის გარემოსდაცვითი საკითხების გათვალისწინებით. სკოპინგის ანგარიშში განხილულია საპროექტო საცავების განთავსების 2 ალტერნატიული ვარიანტი, საიდანაც პირველი გულისხმობს - თითოეული დაბინძურებული ტერიტორიისთვის ინდივიდუალური 3 საცავის მოწყობას, ხოლო მეორე - ცანა 1-ის და ცანა 3-ის ტერიტორიებზე 2 საცავის მოწყობას. ალტერნატიული ვარიანტების შედარებითი ანალიზის მიხედვით, უარყოფილ იქნა პირველი ალტერნატივა, ხოლო პროექტის განხორციელებით გარემოზე მოსალოდნელი ნაკლები ზემოქმედების გათვალისწინებით უპირატესობა მიენიჭა მეორე ალტერნატიულ ვარიანტს.

პროექტირების ადრეულ ეტაპზე ცანა 1-ის ტერიტორიაზე მოსაწყობ საცავში (სადაც განთავსდება დარიშხანშემცველი ნარჩენები და დაბინძურებული გრუნტი ცანა 1 და ცანა 2 უბნებიდან) შესატანი მასალების მოცულობები შეადგენდა: დაბინძურებული ნიადაგი ცანა 1-დან - 10089 მ³; დარიშხანის შემცველი კასრები და სამშენებლო კონსტრუქციები - 865 მ³; ცანა 2-დან თეთრი დარიშხანი და დაბინძურებული გრუნტი - 170 მ³. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, პროექტირების ეტაპზე ცანა 1-ის საცავში შესატანი მასალის რაოდენობა გაიზარდა (1030 მ³-ით) და საბოლოო მონაცემების გათვალისწინებით, ცანა 1 საცავში სულ შესატანი იქნება - 12154 მ³ მოცულობის მასალა. საპროექტო საცავის გაბარიტული ზომებია - 53 x 100 მ, ძირის მაქსიმალური ჩაღრმავება გრუნტში შეადგენს 2 მ-ს, სიმაღლე მიწის ზედაპირიდან შეადგენს 9.11 მ-ს, სარკოფაგში განთავსებული დარიშხანშემცველი მასალების სიმაღლე - 5.9 მ. ზედაპირული წყლების არინებისთვის გათვალისწინებულია წყალსარინი თხრილის მოწყობა. საცავის ჰერმეტიკულობის მთავარი ელემენტია მაღალი სიმკვრივის პოლიეთილენის (HDPE) გეომემბრანა (სისქით 2 მმ). გეომემბრანის დამცავ ფენებად გამოყენებული იქნება წვრილმარცვლოვანი ქვიშა (სისქით 15- სმ). სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ცანა 1-ის საცავის სიახლოვეს, მდ. ცხენისწყლის ნაპირზე, საპროექტო ნაკვეთსა და საავტომობილო გზას შორის აუცილებელია ჩატარდეს არსებული ნაპირსამაგრი ნაგებობის ფორმირების სამუშაოები.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ცანა 3-ის საცავში შესატანი დარიშხანშემცველი ნარჩენების მოცულობა შეადგენს 30037 მ³, მათ შორის: არსენოპირიტის მადანი და ნამწვი - 16132 მ³; თეთრი დარიშხანის შემცველი კასრები - 1883 მ³; დაბინძურებული ნიადაგი - 10122 მ³; დაბინძურებული სამშენებლო კონსტრუქციები - 1900 მ³. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, სამუშაოთა წარმოების დროს, მიწის ფენებში დარიშხანშემცველი კასრების არსებობიდან გამომდინარე, საცავში შესატანი მასალების მოცულობა შესაძლებელია გაიზარდოს. აღნიშნულიდან გამომდინარე ცანა 3-ის სახიფათო ნარჩენების საცავის დაპროექტება გადაწყდა სარეზერვო მოცულობით და მისი ტევადობა იქნა 30903 მ³. საპროექტო საცავის გაბარიტული ზომებია 85 x 115 მ. ცანა 3-ის ტერიტორიასა და მდ.

კორილდაშს შორის არსებული სიმაღლის სხვაობის (1,5 მ) გათვალისწინებით ცანა 3-ის საცავის მოწყობა დაგეგმილია მიწის ზევით, მიწაში ჩაღრმავება დაუშვებელია (შესაძლოა ზოგიერთ ადგილას საჭირო გახდეს საცავის ძირის ამალეობა მიწის არსებული დონიდან). საცავის სიმაღლე მიწის ზევით შეადგენს - 10.2 მ-ს. ცანა 3-ის საცავისთვის ასევე გათვალისწინებულია HDPE გეომემბრანის (სისქით - 2 მმ), ხოლო გეომემბრანის დამცავ ფენებად წვრილმარცვლოვანი ქვიშის (სისქით 15 სმ) გამოყენება. საპროექტო ტერიტორიასა და მდ. კორილდაშს შორის გათვალისწინებულია მოეწყოს, დაახლოებით 250 მ-ის სიგრძის, ნაპირსამაგრი ნაგებობა.

ცანა 1-ის საცავი მოეწყობა ცანა 1-ის შიდა ფართობზე. ცანა 1-ის ტერიტორიაზე ჩასატარებელი მოსამზადებელი სამუშაოების შემდგომ გათვალისწინებულია ცანა 2-ის დარიშხანშემცველი ნარჩენებისა, დაბინძურებული გრუნტის, მათ შორის კასრების ამოღება და ტრანსპორტირება ცანა 1-ის ტერიტორიაზე. ცანა 3-ის საცავი მოეწყობა ყოფილი გადამამუშავებელი ქარხნის შიდა ფართობზე. ცანა 3-ის ფართობზე გათვალისწინებულია არსებული შენობის ნანგრევების სრული დემონტაჟი. სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია ცანა 3-ის ქარხნის შენობის სადემონტაჟო სამუშაოები პირობების შესახებ ინფორმაცია, მათ შორის: კედლები და მიმდებარე ფართობი დემონტაჟის წინ აუცილებლად უნდა დასველდეს, რათა არ მოხდეს დარიშხანშემცველი მტვრის გავრცელება ჰაერში. სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია საპროექტო საცავების სქემატური ნახაზები, შესაბამისი ექსპლიკაციით. ცანა 1-ის და ცანა 3-ის საცავის საპროექტო ტერიტორიებზე დაგეგმილია დროებითი სანაყაროების მოწყობა. ცანა 3-ის ტერიტორიაზე გათვალისწინებულია, აგრეთვე სამშენებლო ნარჩენების საცავის მოწყობა.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია ზოგადი ინფორმაცია პროექტის ფარგლებში ჩასატარებელი სამუშაოების შესახებ, მათ შორის: დაბინძურებული ტერიტორია შემოიზღუდება გამაფრთხილებელი ლენტით და განთავსდება დარიშხანით მოწამვლის გამაფრთხილებელი ნიშნები; მოიხსნება დაბინძურებული ნიადაგი ცანა 1-ის საცავის განთავსების და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე; ცანა 1-ისთვის მოეწყობა შესაბამისი პარამეტრების საცავი, გეომემბრანისა და წვრილმარცვლოვანი ქვიშის დამცავი ფენით; ცანა 2-ის ტერიტორიაზე დაგეგმილია ხეების მოჭრა მხოლოდ იმ ადგილებში, სადაც განთავსებულია თეთრი დარიშხანის შემცველი რკინის კასრების გროვები და მათთან მისასვლელი გზები, ცანა 2-დან კასრების ამოღებისას გაჩენილი ორმოები შეივსება სუფთა ნიადაგით; ცანა 3-ისთვის მოეწყობა საცავის ქვაბულის შემოზვინვა 2 მ სიმაღლეზე მდინარის ღორღით და სუფთა ნიადაგით; საცავის ქვედა ნაწილში განთავსდება დაბინძურებული ნიადაგი და სამშენებლო კონსტრუქციების ნარჩენები, მის ზედა ნაწილში თეთრი დარიშხანის შემცველი კასრები, კასრებს ზემოდან ფენებად დაყრება არსენოპირიტის და თეთრი დარიშხანის ნამწვი, საცავის ყოველი 1 მ-ით შევსებისას ნარჩენები მოსწორდება და დაიტკეპნება; ზედა საიზოლაციო ფენების მოწყობა გეომემბრანის შემდეგ, მოხდება შემდეგი თანმიმდევრობით: გეობადე, წვრილმარცვლოვანი ქვიშა, ადგილობრივი გრუნტი, ჰუმუსი; სამუშაოთა დამთავრების შემდეგ ტერიტორია შემოიღობება და დამონტაჟდება დარიშხანით მოწამვლის საშიშროების გამაფრთხილებელი ნიშნები. სახიფათო ნარჩენების საცავების ექსპლუატაციის ეტაპზე წყლის გარემოს დაბინძურების პრევენციის მიზნით საცავები დახურული იქნება ჰერმეტიკულად. პერიმეტრზე მოეწყობა წყალამრიდი არხები, ხოლო ძირზე მოწყობილი იქნება სადრენაჟო სისტემა.

ცანა 1 და ცანა 3-ის საცავების მიმდებარედ გათვალისწინებულია ე.წ. „გაუვნებელყოფის ერთეულის“ განთავსება სავსე პირობებში, რომელიც შედგება სადუხინფექციო, საშხაპე და სუფთა ოთახებისაგან. ობიექტი წარმოადგენს ხის ძელაკებისაგან აგებულ კონსტრუქციას, რომელიც შედგება სქელკედლიანი ცელოფანის ფირისგან.

„გაუვნებელიყოფის ერთეული“ გათვალისწინებული იქნება პროექტის განმახორციელებელი მუშა-მოსამსახურეებისთვის. ყოველდღიური ტანსაცმელის გახდა, სპეცტანსაცმელის და სხვა აღჭურვილობის მიღება, სამსახურის შემდეგ მისი ჩაცმა მოხდება სუფთა ოთახში. სადუზინფექციო ოთახში შეგროვდება მუშაობის შემდგომ დაბინძურებული ტანსაცმელი და სხვადასხვა დაბინძურებული საგნები, რომლებიც მოთავსდება ჰერმეტიკულ ჩანთაში და გადატანილი იქნეს საცავში. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საშხაპეში გამოყენებული წყალი გაიფილტრება, ხოლო გაფილტრული წყალი გაიწოვება გრუნტში, გამოყენებული ფილტრები განთავსდება საპროექტო საცავებში.

სკოპინგის ანგარიშში კანონმდებლობის შესაბამისად მოცემულია ინფორმაცია პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების შესახებ, ასევე ინფორმაცია იმ ღონისძიებების შესახებ, რომლებიც გათვალისწინებულია უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილებისათვის, შემცირებისათვის ან/და შერბილებისათვის.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის შესახებ ინფორმაციის კანონმდებლობით დადგენილი წესით გავრცელება, მათ შორის ინფორმაცია განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის საინფორმაციო დაფაზე და ინფორმაციის გავრცელების დამკვიდრებულ ადგილებში. ზემოაღნიშნული პროექტის სკოპინგის ანგარიშთან დაკავშირებით საჯარო განხილვა გაიმართა 2021 წლის 9 სექტემბერს, ლენტეხის მუნიციპალიტეტის, სოფ. მელეს საჯარო სკოლის შენობაში. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, შპს „გამა კონსალტინგის“, ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის წარმომადგენლები და ადგილობრივი მაცხოვრებლები. საჯარო განხილვაზე მოსახლეობა დაინტერესდა რამოდენიმე საკითხით, მათ შორის საპროექტო ზონების დაბინძურების ხარისხით; საპროექტო საცავების მოცულობითა და დარიშხანშემცველი ნარჩენების სრული მოცულობის განთავსების შესაძლებლობით; დარიშხანის ნარჩენებით მდინარის დაბინძურებით. დამსწრე საზოგადოებას განემარტა, რომ დაბინძურების ზუსტი ხარისხი დადგინდება გზმ-ის ეტაპზე; საპროექტო საცავები, სარეზერვო მოცულობების გათვალისწინებით, სრულად უზრუნველყოფს სახიფათო ნარჩენების მიღებას; მდინარე ძირითადად ბინძურდება სოფ. ყორულდამის მიმდებარე ტერიტორიაზე, მდინარის სიახლოვეს არსებული დარიშხანშემცველი ნარჩენებით, ხოლო შესაბამისი ნორმების დაცვით პროექტის განხორციელების შემდგომ მდინარის დაბინძურების პრობლემა აღარ იარსებებს. მოსახლეობამ გამოთქვა მოსაზრება ცანა 1-ის ტერიტორიაზე მოსაწყობი საცავის ცანა 3-ის ტერიტორიაზე გადატანის და განთავსების ობიექტის მოსახლეობიდან დაშორების შესახებ, რაზეც შპს „გამა კონსალტინგის“ წარმომადგენელმა განმარტა, რომ ცანა 1-სა და ცანა 3-ს შორის დაშორების მანძილის გათვალისწინებით აღნიშნული ქმედება გაზრდის სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებით მოსალოდნელ გარემოზე ზემოქმედებას, ამასთან დაკავშირებული იქნება ტექნიკურ სირთულეებთან. პროექტის სათანადო სტანდარტების დაცვით განხორციელების შემდგომ მოსახლეობაზე ზემოქმედება არ იარსებებს. ადგილობრივებმა აღნიშნეს, რომ პროექტი დაგვიანებულია და დროულად უნდა განხორციელდეს.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, პროექტთან დაკავშირებით სამინისტროში წერილობითი შენიშვნები/მოსაზრებები არ დაფიქსირებულა.

სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული კვლევითი სამუშაოების შედეგად, მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედების სახეები.

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზშ-ის ანგარიშში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. **გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს** სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
- 3.1. **გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიშში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.**

4. **გზშ-ის ანგარიშში ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:**
  - პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
  - დაგეგმილი საქმიანობის დეტალური აღწერა;
  - საპროექტო საცავების მოწყობისთვის განკუთვნილი ადგილების აღწერა, მათ შორის ინფორმაცია ცანა 1-ის, ცანა 2-ის და ცანა 3-ის ტერიტორიების შესახებ (GPS კოორდინატები, შესაბამისი SHP ფაილები);
  - საპროექტო საცავების (ცანა 1; ცანა 3) სიტუაციური სქემა (შესაბამისი აღნიშვნებით);
  - საპროექტო საცავების გენერალური გეგმა, შესაბამისი ექსპლიკაციით;
  - პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები შესაბამისი დასაბუთებით, მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა, სარკოფაგების განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა. გზშ-ის ანგარიშის შესაბამის ქვეთავში, დეტალურად უნდა იქნეს დასაბუთებული ობიექტის განთავსების ალტერნატივებიდან შერჩეული ადგილმდებარეობის გარემოსდაცვითი, სოციალური, ეკონომიკური და ტექნიკური უპირატესობები; ასევე გზშ-ის ანგარიშში განხილული უნდა იყოს ტექნოლოგიური ალტერნატივები (მაგ. სახიფათო ნარჩენების გადამუშავება) შესაბამისი დასაბუთებით; ასევე განხილული იყოს ცანა 3-ის ტერიტორიაზე ცანა 1 და ცანა 2-ის ნარჩენებისათვის საცავის მოწყობის ალტერნატივის შეფასება;
  - საპროექტო საცავებიდან დაზუსტებული მანძილი: უახლოეს საცხოვრებელ სახლებამდე (მდებარეობის მითითებით), დასახლებამდე (სოფელი, ქალაქი) და მდინარემდე;

- საპროექტო ცანა 1 და ცანა 3-ის საცავების მოწყობის სამუშაოებისათვის საჭირო ყველა ეტაპის დეტალური აღწერა, საცავების მოწყობის გეგმა შესაბამისი თანმიმდევრობით;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ცანა 1; 2 და 3-ის ტერიტორიების შემოღობვასთან დაკავშირებით დეტალური ინფორმაცია;
- ცანა 2-ის ტერიტორიაზე დამატებითი რეკულტივაციისა და რემედიაციის შესახებ ინფორმაცია;
- საპროექტო ობიექტების პარამეტრების დეტალური აღწერა. საპროექტო საცავების მაქსიმალური და სარეზერვო მოცულობების შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტის განხორციელებისათვის საჭირო დამატებითი ინფრასტრუქტურული ობიექტების აღწერა;
- დეტალური ინფორმაცია ე.წ. „გაუვნებელყოფის ერთეულის“ (შემადგენელი ელემენტების) შესახებ;
- „გაუვნებელყოფის ერთეულის“ მოწყობის და სამუშაოების დასრულების შემდგომ დემონტაჟის შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებული წყალმომარაგება-წყალარინების შესახებ;
- დაბინძურებული წყლების, მათ შორის „გაუვნებელყოფის ერთეულში“ წარმოქმნილი წყლის მართვის შესახებ დეტალური ინფორმაცია. ამასთან, ინფორმაცია წყლის გაწმენდის ტექნოლოგიის და გამწმენდი ობიექტის ეფექტურობის შესახებ. ინფორმაცია წყლის ჩაშვების შესახებ. წყლის შემადგენლობა - გაწმენდამდე და გაწმენდის შემდეგ;
- დეტალური ინფორმაცია, სადრენაჟე წყლების, ასევე სანიაღვრე წყლების დაბინძურებისაგან დაცვისა და სანიაღვრე წყლების მართვის ღონიძიებების შესახებ. მათ შორის საპროექტო საცავების ტერიტორიაზე მოსაწყობი წყალამრიდი არხების, სადრენაჟო სისტემის და შემკრები ჭის შესახებ, ასევე წყლის მართვის შესახებ საცავის ძირზე და ზედაპირზე;
- მდინარეების სიახლოვის გათვალისწინებით - გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს მოსალოდნელი წყალდიდობის და წყალმოვარდნის, მათ შორის საპროექტო ტერიტორიების დატბორვის საშიშროების შესახებ დეტალური ინფორმაცია. ამასთან, მოცემული უნდა იყოს საპროექტო ტერიტორიების დაცვის საინჟინრო ღონისძიებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, მათ შორის შერჩეული საინჟინრო გადაწყვეტის ეფექტურობის დასაბუთება;
- ცანა 1, 2 და 3-ის ტერიტორიებზე ჩასატარებელი სამუშაოების დეტალური აღწერა, შესაბამისი თანმიმდევრობით;
- დამარხული სახიფათო ნარჩენების, დარიშხანშემცველი გრუნტის სიღრმის და ტერიტორიის დაბინძურების ხარისხის, ასევე დარიშხანშემცველი ნარჩენების სრული მოცულობის შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- გზშ-ის ანგარიშში ასახული უნდა იქნეს ცანა 1, 2 და 3-ის ტერიტორიებიდან დაბინძურებული ნარჩენების მოხსნასთან, შეგროვებასთან და განთავსებასთან დაკავშირებული სამუშაოების დეტალური აღწერა;
- ცანა 2-დან საპროექტო ცანა 1-ის საცავამდე სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირების და განთავსების დეტალური აღწერა;
- წარმოდგენილი იქნეს დარიშხანის ნარჩენებით დაბინძურებული გრუნტის დაზუსტებული სიღრმისა და ფართობის შესახებ ლაბორატორიული ანალიზის შედეგები, რათა განისაზღვროს თუ რა სიღრმეზე/ფართობზე უნდა მოიხსნას დაბინძურებული გრუნტი;

- ცანა 3-ის დაბინძურებული სამშენებლო ნარჩენების დემონტაჟის და მათი შემდგომი განთავსების შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია დაბინძურებული სამშენებლო ნარჩენების საცავის (ცანა 3-ის ტერიტორიაზე) შესახებ, შესაბამისი პარამეტრების და მოწყობის გეგმის მითითებით;
- დეტალური ინფორმაცია საპროექტო საცავების დამცავი ფენის, მათ შორის გეომემბრანის და მისი ეფექტურობის შესახებ;
- გამომდინარე იქიდან, რომ დროის სხვადასხვა პერიოდში, წარმოდგენილ საკითხზე (დარიშხანშემცველი ნარჩენების განთავსებაზე) სამინისტროსთან ერთად მუშაობდნენ სხვადასხვა ორგანიზაციები, გზშ-ის ანგარიშში ასახული იქნეს ინფორმაცია ზემოაღნიშნულ პერიოდში ჩატარებული კვლევების შედეგების შესახებ;
- დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა და ადგილობრივების წილი;
- პერსონალის პროფესიული და ტექნიკური სწავლების შესახებ ინფორმაცია;

4.1 ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული გზშ-ის ანგარიშში გასათვალისწინებელი საკითხები:

- საპროექტო ობიექტების მოწყობის პირობები, სრულ შესაბამისობაში უნდა იყოს „ნარჩენების მართვის კოდექსის“ და ტექნიკური რეგლამენტის - „ნაგავსაყრელის მოწყობის, ოპერირების, დახურვისა და შემდგომი მოვლის შესახებ“ 2015 წლის 11 აგვისტოს N421 დადგენილებით განსაზღვრულ მოთხოვნებთან;
- გეომემბრანა უნდა აკმაყოფილებდეს „ნაგავსაყრელის მოწყობის, ოპერირების, დახურვისა და შემდგომი მოვლის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მე-18 მუხლით განსაზღვრულ პირობებს;
- ინფორმაცია „ნაგავსაყრელის მოწყობის, ოპერირების, დახურვისა და შემდგომი მოვლის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტით განსაზღვრული კონტროლისა და მონიტორინგის პარამეტრების შესახებ;
- ზემოაღნიშნული ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნებთან ერთად განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს საცავების ქვედა და ზედა საიზოლაციო ფენის სისტემაზე: კერძოდ, ქვედა საფენი; გაუმტარი მინერალური ფენა; გეომემბრანა; გეომემბრანის დამცავი ფენა; სადრენაჟე სისტემა; შუალედური ფენა. ამასთან, გათვალისწინებული უნდა იქნეს ამავე რეგლამენტით გათვალისწინებული სხვა აუცილებელი ტექნიკური მოთხოვნები;
- საქმიანობის განმახორციელებელმა სახიფათო ნარჩენების საცავების მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პერიოდში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვა უნდა განახორციელოს „ნარჩენების მართვის კოდექსის“ და მისგან გამომდინარე კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების მოთხოვნებისა და ვალდებულებების შესაბამისად;
- სახიფათო ნარჩენების საცავებში განსათავსებლად გათვალისწინებული ნარჩენები კლასიფიცირებული უნდა იყოს „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 17 აგვისტოს N426 დადგენილების შესაბამისად;

- გზმ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს ინფორმაცია ნარჩენების რაოდენობის და ფიზიკური მდგომარეობის შესახებ. ასევე უნდა მიეთითოს ნარჩენების სახიფათობის განმსაზღვრელი მახასიათებელი და განთავსების ოპერაციის კოდი, ნარჩენების მართვის კოდექსის II და III დანართების შესაბამისად.

4.2 პროექტის ფარგლებში შესასრულებელი სამშენებლო სამუშაოების შესახებ ინფორმაცია, კერძოდ:

- სამშენებლო სამუშაოების შესახებ ინფორმაცია, შესაბამისი ვადების მითითებით. მათ შორის სამშენებლო სამუშაოების გეგმა-გრაფიკი;
- საპროექტო ობიექტების მოწყობის სამუშაოების დეტალური აღწერა შესაბამისი სტანდარტების მიხედვით;
- მისასვლელი გზების მოწყობის საჭიროების შესახებ ინფორმაცია;
- მცენარეული და ნიადაგის საფარის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- პროექტის ფარგლებში წარმოქმნილი ფუჭი გრუნტის რაოდენობა და მათი მართვის საკითხების აღწერა. მათ შორის გრუნტის განთავსების მუდმივი/დროებითი ადგილების შესახებ ინფორმაცია (GPS კოორდინატების მითითებით);
- დარიშხანშემცველი ნარჩენებისთვის ცანა 1 და ცანა 3-ის ტერიტორიებზე გათვალისწინებული დროებითი სანაყაროების საჭიროების შესახებ დაზუსტებული ინფორმაცია (GPS კოორდინატების მითითებით, Shp ფაილები). ასევე საცავში განთავსებამდე, საპროექტო ტერიტორიაზე დარიშხანშემცველი ნარჩენების დროებითი დასაწყობების პირობების, ვადის და დასაწყობებულ მოცულობების შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტის ფარგლებში, როგორც საცავების მშენებლობის, ისე სახიფათო ნარჩენების მართვისთვის გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა;
- სამშენებლო ბანაკის მოწყობის შემთხვევაში ინფორმაცია შერჩეული ტერიტორიის შესახებ, shp ფაილების და GPS კოორდინატების მითითებით (სამშენებლო ბანაკის გენ-გეგმა);

4.3. საპროექტო ობიექტების სიახლოვეს არსებული ზედაპირული წყლის ობიექტების (მდ. ცხენისწყალი და მდ. კორილდაში) ჰიდროლოგიური მახასიათებლების შესახებ ინფორმაცია:

- წარმოდგენილი უნდა იყოს მდ. კორილდაშის და მდ. ცხენისწყალის საინჟინრო-ჰიდროლოგიური მახასიათებლები. მათ შორის, მდინარის საანგარიშო ხარჯი, საანგარიშო დატბორვისა და კალაპოტის ზოგადი წარეცხვის დონეები, ინფორმაცია მაქსიმალურ ჩამონადენზე და მინიმალურ ჩამონადენზე;
- საპროექტო უბნებზე წყლის მაქსიმალური ხარჯების გავლისას დამყარებული დონეებისა და კალაპოტის გარეცხვის სავარაუდო სიღრმის, ასევე საპროექტო ტერიტორიების დაცვის საინჟინრო ღონისძიებების შესახებ დეტალური

ინფორმაცია (ნაპირსამაგრი ნაგებობის ძირი უნდა დადიოდეს კალაპოტის წარეცხვის დონემდე, შესაბამისი მარაგების გათვალისწინებით);

- ღვარცოფული ნაკადების, წყალდიდობის შესახებ ინფორმაცია და საჭიროების შემთხვევაში ღვარცოფსაწინააღმდეგო ღონისძიებების, კალაპოტური პროცესების მართვის შესახებ ინფორმაცია.

4.4. გეოლოგიური გარემოს შეფასების ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- **საპროექტო ტერიტორიების გეოლოგიური გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა:**
  - რელიეფი (გეომორფოლოგია);
  - გეოლოგიური აგებულება;
  - სეისმური პირობები;
  - ჰიდრო-გეოლოგიური პირობები;
  - საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები (შესაბამისი დასკვნები და რეკომენდაციები)
  - საპროექტო ტერიტორიების ფარგლებში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერის და მართვის შესახებ ინფორმაცია;
- **გეოლოგიურ და ჰიდრო-გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება:**
  - საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტების მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, პრევენციული/შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
  - გეოდინამიკურ პროცესებზე დაკვირვების/მონიტორინგის საკითხი;
  - ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შესაბამისი შემარბილებელი/პრევენციული ღონისძიებები;

4.5. ბიოლოგიური გარემოს შეფასებისთვის გზშ-ის ანგარიშში აისახოს:

- სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ცხოველებზე და მცენარეებზე (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს "წითელ ნუსხით" დაცულ სახეობებზე), მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე;
- ინფორმაცია საპროექტო ტერიტორიაზე მოსაჭრელი ხე-მცენარეების შესახებ რაოდენობის მითითებით;
- ბიომრავალფეროვნებაზე ჩატარებული სრულფასოვანი კვლევების შედეგები წარმოდგენილ იქნეს ფოტომასალასთან ერთად;
- ბიომრავალფეროვნების კვლევის ანგარიშზე დაყრდნობით შემუშავდეს შემარბილებელი ღონისძიებების თავი და მონიტორინგის გეგმა, სადაც აისახება ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე და შემარბილებელი ღონისძიებების ეფექტურობაზე დაკვირვების საკითხი;
- **წარმოდგენილი shape ფაილების მიხედვით „სამშენებლო ნარჩენების სარკოფაგი და ნიადაგი“ ემთხვევა "ევროპის ველური ბუნების და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ" (ბერნის) კონვენციის შესაბამისად შექმნილ "ზურმუხტის ქსელის" დამტკიცებულ საიტს (სვანეთი-რაჭა GE0000059). აღნიშნულიდან გამომდინარე, საჭიროა, გზშ-ის ანგარიშში აისახოს ზურმუხტის**

დამტკიცებულ საიტზე ზეგავლენის შეფასება ე.წ. მიზანშეწონილობის შეფასება, სადაც წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია იმ სახეობებსა და ჰაბიტატებზე შესაძლო ზემოქმედების და ამ ზემოქმედების თავიდან აცილების ქმედებების შესახებ, რომელთა დასაცავადაც შეიქმნა მითითებული დამტკიცებული საიტი. ამასთან, საჭიროების შემთხვევაში, პროექტის განმახორციელებელმა უნდა წარმოადგინოს კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით მომზადებული საკონსერვაციო გეგმა;

5. პროექტის განხორციელების შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის:

- პროექტის ფარგლებში, მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ატმოსფერულ ჰაერზე;
- საპროექტო საცავებიდან დარიშხანის სპეციფიკური სუნის შესაძლო გავრცელების, მოსახლეობის შეწუხებისა და აღნიშნულის პრევენციული ღონისძიების შესახებ ინფორმაცია;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე ხმაურის გავრცელება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე ზემოქმედება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე, გრუნტის ხარისხზე და მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი/პრევენციული ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია;
- ზემოქმედების შეფასება წყლის გარემოზე, მათ შორის მიწისქვეშა და ზედაპირული წყლის ობიექტზე (მდ. კორილდაში). მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, წყლის გარემოს დაბინძურების რისკებისა და შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტის განხორციელებით გამოწვეული ზემოქმედება ბიომრავალფეროვნებაზე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, მათ შორის ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედების შეფასება და მისი აუცილებლობის დასაბუთება, რაც გულისხმობს გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგებისა და მიღებული სარგებლის ურთიერთშეწონას გარემოსდაცვით, კულტურულ, ეკონომიკურ და სოციალურ ჭრილში;
- მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ზემოქმედება სატრანსპორტო ნაკადებზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედების შეფასება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე (გზმ-ის ანგარიშის მომზადების პროცესში ჩართული იყოს შესაბამისი კომპეტენციის სპეციალისტი, რათა სათანადოდ შეფასდეს პროექტის გავლენის ზონაში კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებსა და კულტურულ ფასეულობებზე პირდაპირი და არაპირდაპირი სავარაუდო ზემოქმედება);
- პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი კუმულაციური ზემოქმედების შეფასება მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე;
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების დეტალური გეგმა-გრაფიკი;

- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის დეტალური გეგმა-გრაფიკი;
- გზმ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება.

6. შენიშვნები, რომელიც გათვალისწინებული უნდა იქნეს გზმ-ის ანგარიშში:

- სკოპინგის ანგარიშში საპროექტო ობიექტების სიახლოვეს არსებული ზედაპირული წყლის ობიექტის დასახელება დასაზუსტებელია. კერძოდ, ელექტრონული გადამოწმების მიხედვით ცანა 3-ის საპროექტო არეალში არსებული ზედაპირული წყლის ობიექტია მდ. კორილდაში, რომელიც მდ. ცხენისწყალის შენაკადს წარმოადგენს;
- წარმოდგენილი shp-ფაილების მიხედვით, „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს №299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის საზღვრების მიხედვით, 6014 კვ.მ მდებარეობს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ სახელმწიფო ტყეში. გაცნობებთ, რომ სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე საქმიანობა საჭიროებს შეთანხმებას ტყის მართვის უფლების მქონე ორგანოსთან. ხოლო შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია თან უნდა ერთვოდეს გზმ-ის ანგარიშს. დამატებით გაცნობებთ, რომ სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე სანაყაროს მოწყობას კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს;
- კულტურული მემკვიდრეობის გის პორტალის (იხ:<http://memkvidreoba.gov.ge>) მონაცემების მიხედვით, სოფ. ყორულდაშის ტერიტორიაზე, სადაც დაგეგმილია ერთ-ერთი საცავის (ცანა 3) განთავსება, აღნუსხულია კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტი - "ნაკლესიარი" (ბაზის ნომერი 14621, კოორდინატები დასაზუსტებელია), რომელზეც პროექტით დაგეგმილი საქმიანობის შესაძლო ზეგავლენა საჭიროებს შესაბამის შეფასებას;
- დაგეგმილი სამშენებლო სამუშაოები განეკუთვნება V კლასის (განსაკუთრებული მნიშვნელობის) ობიექტს (საქართველოს მთავრობის დადგენილება N57 24.03.2009, მუხლი 79, პ. 2. თ.). „კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-14 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი განსაკუთრებული მნიშვნელობის ობიექტის მშენებლობის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული ორგანო სამინისტროს (აღნიშნული უფლებამოსილება დელეგირებულია სსიპ - საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოზე) დადებითი დასკვნის საფუძველზე. ხოლო, ამავე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად სამინისტროს (სააგენტოს) დასკვნის საფუძველია შესაბამისი ტერიტორიის არქეოლოგიური კვლევა, რომლის ჩატარებას უზრუნველყოფს მიწის სამუშაოების განხორციელებით დაინტერესებული პირი. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე დარიშხანშემცველი ნარჩენების საცავების მოწყობის სამშენებლო უბნებზე უნდა განხორციელდეს კანონმდებლობით გათვალისწინებული კვლევითი სამუშაოები, ხოლო კვლევის ანგარიში წარდგენილი უნდა იყოს სააგენტოში შესაბამისი დასკვნის მისაღებად. დასკვნა უნდა დაერთოს გზმ-ის ანგარიშს;

- გზმ-ის ეტაპზე დეტალურად იქნეს შესწავლილი ცანა-1-ის, ცანა-2-ის და ცანა 3-ის მიმდებარედ არსებული ტერიტორიები, სახიფათო ნარჩენების შესაძლო გამოვლენის მიზნით. შესაბამისი ინფორმაცია ასახული უნდა იქნეს გზმ-ის ანგარიშში;
- შესაბამისი კვლევების საფუძველზე გაკეთებული გათვლა დარიშხანშემცველი ნარჩენების ზუსტი მოცულობის და მათი განთავსების სიღრმის შესახებ, რაზე დაყრდნობითაც უნდა განხორციელდეს საცავების პარამეტრების დაზუსტება;
- გზმ-ის ანგარიშში განხილული უნდა იყოს საცავების მოწყობით ბუნებრივ ლანდშაფტზე ზემოქმედების შეფასება, ასევე შეფასებას საჭიროებს რა ფართობზე მოხდება კონკრეტული ტიპის ლანდშაფტის დაზიანება და ექსპლუატაციის ეტაპზე - როგორ იქნება უზრუნველყოფილი საცავების ბუნებრივ ლანდშაფტთან შერწყმა;
- დარიშხანშემცველი ნარჩენების საცავის მშენებლობა უნდა განხორციელდეს დეტალური საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის საფუძველზე შედგენილი პროექტის მიხედვით, ქვეყანაში მოქმედი სტანდარტების, სამშენებლო ნორმებისა და წესების სრული დაცვით;
- საერთაშორისო კარგი პრაქტიკისა და სტანდარტების შესახებ ინფორმაცია სახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტების მართვასა და ოპერირებასთან დაკავშირებით;
- საპროექტო საცავების მოწყობა დაგეგმილია ლენტეხი-მესტიის დამაკავშირებელი გზის სიახლოვეს, რომელიც რეგიონში ერთ-ერთ აქტიურ ტურისტულ მარშრუტს წარმოადგენს. აღნიშნული გარემოების გათვალისწინებით გზმ-ის ანგარიშში სავალდებულოა შეფასებულ იქნეს საპროექტო ზონის ფარგლებში პროექტის განხორციელებით გამოწვეული შესაძლო ზემოქმედება რეგიონის ტურისტულ განვითარებაზე;
- მიზანშეწონილია, რომ საგზაო მოძრაობაზე პოტენციური ზემოქმედება შეფასდეს და მხედველობაში იქნას მიღებული ის შედეგები, რომლებიც უკავშირდება ახლად აშენებული მესტია-ლენტეხის გზით მზარდ სარგებლობას;
- ცანა 3-ის ტერიტორიაზე, ქარხნის ჩრდილოეთით 150- 300 მეტრში დაფიქსირდა ჭაობიანი ადგილი, რომელიც მიწისქვეშა წყლების ან ზედაპირული წყლების მიერ ფორმირდება. ცანა 3-ის ფარგლებში არსებულ ჭაობიან ადგილებში რემედიაციის დამატებითი ღონისძიებების ჩატარებისა და წყლის ნაკადის მიმართულების შეცვლის საჭიროების შესახებ ინფორმაცია;
- სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, გათვალისწინებულია ცანა 1-ის ტერიტორიაზე ჯერ კიდევ შემორჩენილი შენობის ნაშთების სრული დემონტაჟი, ვინაიდან ტერიტორია ძირითადად დაფარულია მცენარეული საფარით, დაზუსტებას საჭიროებს შენობის ნაშთების ნარჩენების მოცულობის შესახებ ინფორმაცია;
- სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ქარხნის მიმდებარე ტერიტორიებზე დასაწყობებულია და მიმოხეულია 100-110 ათასი ტონა დარიშხანშემცველი ნარჩენი, დარიშხანის საერთო შემცველობით 4-5 ათასი ტონა. **დაზუსტებას საჭიროებს როგორც განსათავსებელი ნარჩენების შესახებ ინფორმაცია, ასევე საპროექტო საცავების მოცულობები და პარამეტრები;**
- სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიამ მიიღო გადაწყვეტილება, მოაწყოს დარიშხანშემცველი სახიფათო ნარჩენების 2 საცავი, სადაც განთავსდება როგორც დარიშხანის ნარჩენები, ასევე დარიშხანით დაზინძურებული სამშენებლო მასალები და გრუნტი. ამასთან, სკოპინგის ანგარიშის მე-19 გვერდზე, ცანა 3-ის სიტუაციურ სქემაზე მოცემულია ასევე

სამშენებლო ნარჩენების სარკოფაგი. დაზუსტებას საჭიროებს მოსაწყობი საცავების რაოდენობის შესახებ ინფორმაცია;

- დაზუსტებას საჭიროებს და გზმ-ის ანგარიშში დეტალურად უნდა იყოს წარმოდგენილი ცანა 3-ის ტერიტორიაზე მოსაწყობი დაბინძურებული სამშენებლო ნარჩენების საცავის შესახებ ინფორმაცია. ამასთან წარმოდგენილი უნდა იქნეს რა სახის სამშენებლო ნარჩენები განთავსდება აღნიშნულ საცავში და რა ოდენობით, ასევე დაზუსტებული უნდა იყოს ინფორმაცია სამშენებლო ნარჩენების საცავის პარამეტრების, ტიპის და მოწყობის გეგმის შესახებ. ამასთან, დაზუსტებას საჭიროებს ცანა 1-ის ტერიტორიაზე ჯერ კიდევ შემორჩენილი შენობის ნაშთების სრული დემონტაჟის და სამშენებლო ნარჩენების შენობის შემოზვინვის ტანში განთავსების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- სკოპინგის ანგარიშში (ცანა 1 და ცანა 3-ის) სამშენებლო კონსტრუქციების ნარჩენები გათვალისწინებულია საპროექტო (ცანა 1 და ცანა 3-ის) საცავების სრულ მოცულობებში, ამასთან დგინდება რომ დაგეგმილია ცანა 1-ის შემთხვევაში სამშენებლო ნარჩენების განთავსება შენობის შემოზვინვაში, ხოლო ცანა 3-ის შემთხვევაში სამშენებლო ნარჩენების საცავში. აღნიშნული საკითხი გზმ-ის ეტაპზე საჭიროებს დაზუსტებას;
- დაზუსტებას საჭიროებს და გზმ-ის ანგარიშში სათანადოდ უნდა იყოს წარმოდგენილი ცანა 3-ის საცავების მოწყობისა და ცანა 3-ის ფარგლებში შესასრულებელი სამუშაოების თანმიმდევრობის შესახებ ინფორმაცია;
- გზმ-ის ანგარიშში დეტალურად უნდა იყოს განხილული მშენებლობის მიმდინარეობისა და მშენებლობის დასრულების ეტაპზე ეროზიის კონტროლისა და ეროზიის საწინააღმდეგო ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია;
- საპროექტო საცავების ზედაპირული წყლის ობიექტებთან სიახლოვის გათვალისწინებით, გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს დაზუსტებული ინფორმაცია მდინარეების (მდ. ცხენისწყალი და მდ. კორილდაში) წყალდაცვითი ზოლების და მდინარეების კალაპოტის კიდიდან საცავებამდე დაშორების შესახებ;
- გზმ-ის ანგარიში შედგენილი უნდა იყოს მოქმედი კანონმდებლობისა და სკოპინგის დასკვნის მოთხოვნების შესაბამისად. გზმ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული თითოეული საკითხის შესახებ შესაბამისი ინფორმაცია;

- **გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესახებ (ერთიანი ცხრილის სახით);**

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის მიერ წარმოდგენილ, სახიფათო ნარჩენების (დარიშხანშემცველი ნარჩენების) განთავსების საცავების მოწყობა და ექსპლუატაციაზე **სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.